



Bevarandeplan för Natura 2000-området Lermansbo äng

Områdesnummer: SE0250182

Areal: 0,5 ha

Kommun: Skinnskatteberg

Lägesbeskrivning; ca 1 km SV om Tomasbo

Ägandeförhållande: Privat

Områdestyp: SAC (enligt art- och habitat-direktivet)

föreslaget som pSCI april 2004
fastställt som SCI januari 2005
förklarad som SAC mars 2011

Ingående naturtyper: Slätterängar i låglandet
(6510)

Ingående arter: -

Nuvarande skyddsform utöver Natura 2000
oskyddat, omfattas av EU:s miljöstöd

Bevarandeplan fastställd/uppdaterad:
December 2012



© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

För varje Natura 2000-område finns en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden (naturtyper och arter), vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Bevarandeplanen ska fungera som en hjälp för fortsatt bevarande av naturvärdena i Natura 2000-området och som ett underlag vid eventuella tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska vara ett levande dokument och den kommer att ändras och kompletteras när ny kunskap erhålls för området eller om naturvårdsinriktad skötsel och om arters ekologi.

Innehåll

1.1	Vad är Natura 2000?.....	2
1.1.1	Natura 2000-områden i Västmanlands län	2
1.1.2	Tillståndsplikt och samråd.....	2
1.1.3	Exempel på annan lagstiftning för området.....	3
1.2	Områdesbeskrivning	3
1.3	Syfte	3
1.4	Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.....	3
1.5	Definition av naturtyper samt bevarandemål	3
1.5.1	Slätterängar i låglandet (6510).....	3
1.6	Hotbild - vad kan påverka naturtypen negativt?	4
1.7	Bevarandeåtgärder	5
1.8	Uppföljning.....	5
1.9	Förankring av området och bevarandeplanen	5
1.10	Typiska arter	6
1.10.1	Slätterängar i låglandet (6510).....	6
1.11	Litteratur	7

1.1 Vad är Natura 2000?

Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet för framtida generationer genom att bygga upp ett s.k. ”ekologiskt nätverk” av naturområden som kallas Natura 2000. Arbetet grundas på två EU-direktiv, *fågeldirektivet* och *art- och habitatdirektivet*.

I Natura 2000 finns korkekslundar i Spanien, blommande alpängar i Österrike, vidsträckta ekskogar i England. Här ingår Europas mest värdefulla fågelmarker likväl som våtmarker med utrotningshotade grodor. Varje medlemsland ansvarar för att naturen inom landets områden får rätt skydd och skötsel så att naturvärdena bevaras på lång sikt. Grundprincipen är då att skogar ska få utvecklas till naturskogar, ängar ska även i framtiden skötas som ängar och laxen ska kunna vandra upp i vattendragen.

Skapandet av Natura 2000 är den Europeiska Unionens bidrag till förverkligandet av intentionerna i bl.a. Bernkonventionen och konventionen om biologisk mångfald.

1.1.1 Natura 2000-områden i Västmanlands län

I Västmanlands län finns 79 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2012) som sammanlagt har en yta av ca 24 000 ha varav 12 000 ha är vatten. Ca 80 % av dessa är skyddade som naturreservat, biotopskydd eller motsvarande. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU-direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 23 av dessa naturtyper och ca 70 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995.

1.1.2 Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd, enligt 7 kap 28a § miljöbalken, för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. *Även verksamheter eller åtgärder utanför ett Natura 2000-område omfattas av tillståndsplikt om de på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.* Så kan t.ex. byggnation av väg eller hus, avverkningar i eller i omedelbar närhet av ett område och alla åtgärder som kan påverka hydrologin i Natura 2000-området vara tillståndspliktiga. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med Länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska man istället ha samråd med Skogsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Tillstånd krävs inte för skötsel och förvaltningsåtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området samt för verksamheter som påbörjats före och pågick den 1 juli 2001. Förändringar av sådana verksamheter kan däremot vara tillståndspliktiga.

Om ett nekat tillstånd innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras har verksamhetsutövaren rätt till ersättning.

1.1.3 Exempel på annan lagstiftning för området

Natura 2000-området Lermansbo äng berörs även av annan lagstiftning. Här nedan listas några regelverk inom natur och miljö, som styr vad man får göra i området.

- Delar av objektet berörs av strandskyddet, som gäller 25 m från vattendrag.

1.2 Områdesbeskrivning

Natura 2000-området Lermansbo äng är en kuperad hårdvallsäng som i väster gränsar till ett vattendrag. I ängen växer ett flertal slåttergynnade växter, t.ex. brudborste och ängsskallra, samt den sällsynta arten fältgentiana. Här finns även en artrik insektsfauna. Spritt över ängen växer enstaka träd av gran, björk, rönn, al och tall samt buskar av hallon, nypon, en och vide. Lermansbo äng har restaurerats och hävdas med lie av Skinnskattebergs Natur- och Miljöskyddsförening. Ängen efterbetas av hästar.

1.3 Syfte

Syftet med Natura 2000-området är att varje naturtyp som finns i området ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region¹.

För naturtyperna innebär det att de naturtyper som finns i området (tabell 1), inklusive dess strukturer, funktioner och typiska arter ska bevaras på samma nivå eller förbättras. Med typiska arter menas vissa utvalda arter som är typiska för naturtypen (för mer information om typiska arter, se avsnitt 1.10).

1.4 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. I tabellen anges de naturtyper (fullständigt namn på naturtypen anges inom parentes) som anmälts enligt art- och habitatdirektivet, dess areella utbredning samt bevarandestatus för naturtyperna. Naturtypernas ungefärliga utbredning framgår av kartbilagan.

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Bevarandestatus
6510	Slätterängar i låglandet	0,5	Gynnsam

* = Prioriterad naturtyp

1.5 Definition av naturtyper samt bevarandemål

1.5.1 Slätterängar i låglandet (6510)

Definition av naturtyp

Artrika, torra–friska, hävdpräglade ängar i Götaland samt under högsta kustlinjen i Svealand och Norrland. Naturtypen har utvecklats genom lång kontinuitet av

¹ EU har indelats i 9 biogeografiska regioner baserat på huvudsakligen rådande klimat-, mark-, terräng- och vegetationsförhållanden samt mänsklig påverkan. Västmanlands län tillhör den boreala regionen.

slåtterängsskötsel. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter skall finnas.

Bevarandemål för naturtypen

Hela slåtterängen är slagen med lie eller slåtterbalk vid växtsäsongens slut och höet är bärgat. Ängen är präglad av efterbete. Förekomsten av träd och buskar som bedöms som igenväxning är liten, men ett glest träd- och buskskikt finns för att ge vindskydd åt insekter. Kärlväxtfloran är artrik och domineras av hävdgynnade arter, med ett stort inslag av typiska arter. Fältgentiana har en livskraftig population i ängen. Arealen slåtteräng är minst 0,5 ha.

1.6 Hotbild - vad kan påverka naturtypen negativt?

Utebliven eller för svag hävd medför att området växer igen med träd, buskar och bredbladiga örter. Igenväxningen konkurrerar ut flera hävdgynnade och för naturtypen karaktäristiska arter såsom späda örter och fjärilar.

För tidig eller för sen slåtter missgynnar de flesta ängsarterna. Om slåttern sker före 15 juli har många blommor inte hunnit gå i frö och de kommer då inte att kunna föröka sig till nästa år. Om slåttern sker efter 15 september har näringen från många växter hunnit gå tillbaka till marken och slåttern får då inte den utmagrande effekt som bidrar till artrikedomen.

Felaktig slåtter, t.ex. med slitande röjsnören eller för låg slåtterhöjd, kan skada växterna i ängen. För hög slåtterhöjd gör att det blir förna av den kvarvarande grässvålen, vilket gödslar marken och tränger undan många hävdgynnade arter.

Alltför långvarigt efterbete eller för hårt betestryck under efterbetet kan skada känsliga örter och försvåra deras föryngring.

Ett byte av hävdform från slåtter till bete (efterbete undantaget) missgynnar de typiska slåtterarterna, bl.a. svinrot, brudborste, fältgentiana och ängsskallra. Generellt är slåtterängar mer artrika än betesmarker och de blir dessutom mer och mer sällsynta. Lermansbo äng är en av de få kvarstående, traditionella slåtterängarna i länet och det är viktigt att den även i framtiden hävdas med slåtter.

Näringstillskott, t.ex. i form av gödsling eller kvarliggande hö efter slåttern, är ett hot mot den artrika markfloran. Det gör att enstaka, mer näringsälskande växter såsom nässlor och älgört konkurrerar ut de för naturtypen typiska arterna.

Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden kan helt eller delvis förstöra naturvärdena. En direkt exploatering av området, t.ex. grävning, dikning eller schaktning, eller byte av markanvändning, t.ex. till åker- eller skogsbruk, kan leda till att naturtypen försvinner helt. En exploatering eller ändrad markanvändning i angränsande områden, liknande nämnda exempel ovan, kan leda till negativa kanteffekter på slåtterängen, t.ex. genom näringsläckage från åkrar eller skugga från en granskog.

Omfattande sorkangrepp kan skada ängens känsliga flora genom gnagskador på växternas rötter och en näringspåverkan på marken genom den jordvändning som sorkhålen skapar.

1.7 Bevarandeåtgärder

Området omfattas idag av EU:s miljöersättning för skötsel av slåtterängar, med tillhörande åtagandeplan. Åtagandeplanen är tillräcklig för att uppfylla syftet med bevarandeplanen inom området. I åtagandeplanen regleras tidpunkten för slåttern (15 juli – 15 augusti), slåtterredskapet (lie eller motormanuell slåtterbalk) och efterbetet (väl avbetat och förbud mot sambete med gödslade vallar). Det råder också förbud mot en mängd åtgärder som kan skada natur- och kulturvärdena i marken. Om miljöersättningen (eller motsvarande ersättning i framtiden) skulle upphöra helt bör ett skötselavtal mellan brukare och Länsstyrelsen tecknas för att säkerställa att bevarandemålen uppnås.

Sorkangrepp har tidigare varit ett problem i slåtterängen. Om det uppstår omfattande sorkangrepp som hotar att skada artrikedomen i ängen, bör åtgärder vidtas för att mildra effekterna så långt det går och i samråd med Länsstyrelsen.

1.8 Uppföljning

De mål som har angetts i bevarandeplanen ska följas upp. Bevarandemålen kommer att följas upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Uppföljningen kommer framför allt att ske i skötselkrävande objekt. Naturtyper som inte är skötselkrävande kommer att följas upp där Länsstyrelsen anser det särskilt motiverat, samt i ett mindre antal objekt som ingår i den nationella uppföljningen av Natura 2000.

Förekomsten av fältgentiana följs upp ideellt varje år av naturskyddsföreningen i Skinnskatteberg. Resultatet finns att söka i Artportalen.

1.9 Förankring av området och bevarandeplanen

Utpekandet av Natura 2000-området Lermansbo äng och framtagandet av bevarandeplanen har förankrats hos berörda enligt följande:

- Informationsbrev till berörda markägare juni 2004
- Utkast till berörda markägare för underhandssynpunkter januari 2005
- Utkast till Skogsvårdsstyrelsen för underhandssynpunkter maj 2005
- Remiss till berörda markägare, myndigheter m.fl. juni 2005
- Bearbetning av bevarandeplanen med beaktande av inkomna synpunkter
- Beslutad av Länsstyrelsen i Västmanlands län december 2005

Efter regeringsuppdrag om kvalitetssäkring utifrån resultatet av 2004-2008-års basinventering:

- Informationsbrev till berörda markägare och myndigheter oktober 2009
- Informationsbrev till SGU december 2009

- Remiss till berörda markägare och myndigheter mars 2010
- Bearbetning av bevarandeplanen med beaktande av inkomna synpunkter

1.10 Typiska arter

Typiska arter är mindre allmänna, lätt igenkännbara och lätthittade arter som är typiska för sin naturtyp. Arterna är utvalda för att de reagerar snabbt på förändringar i miljön. De kan också vara en signal på lång kontinuitet eller att habitatet har tillräcklig storlek.

Listorna nedan visar de arter som är typiska för respektive naturtyp på nationell nivå, de arter som Länsstyrelsen känner till att de finns i området är markerade med **fet stil**.

1.10.1 Slåtterängar i låglandet (6510)

Kärlväxter

Svenskt artnamn

backnejlika

brudborste

brudsporre

darrgräs

dvärglummer

fjällruta

fjällskära

fjällvedel

fågelstarr

grönvit nattviol

gullviva

hartmanstarr

hirsstarr

hårstarr

höskallra

jungfru marie nycklar

jungfrulin

kattfot

klasefibbla

knagglestarr

liten blåklocka

loppstarr

lundstarr

låsbräken

Fjärilar

Svenskt artnamn

allmän bastardsvärmare

allmän metallvingesvärmare

bredbrämad bastardsvärmare

Latinskt artnamn

Dianthus deltooides

Cirsium helenioides

Gymnadenia conopsea

Briza media

Selaginella selaginoides

Thalictrum alpinum

Saussurea alpina

Astragalus alpinus

Carex ornithopoda

Platanthera chlorantha

Primula veris

Carex hartmanii

Carex panicea

Carex capillaris

Rhinanthus serotinus

Dactylorhiza maculata

ssp. maculata

Polygala vulgaris

Antennaria dioica

Crepis praemorsa

Carex flava

Campanula

rotundifolia

Carex pulicaris

Carex montana

Botrychium lunaria

Svenskt artnamn

nattviol

ormrot

pillerstarr

prästkra

rosettjungfrulin

rödkämpar

skogsnycklar

slåtterblomma

slåtterfibbla

slåttergubbe

småfingerört

smörbollor

sommarfibbla

späd ögontröst

stor blåklocka

svinrot

vildlin

vårfingerört

ängsgentiana

ängsnycklar

ängsskallra

ängsskära

ängsstarr

ängsvädd

Latinskt artnamn

Platanthera bifolia

Bistorta vivipara

Carex pilulifera

Leucanthemum vulgare

Polygala amarella

Plantago media

Dactylorhiza maculata ssp.

fuchsii

Parnassia palustris

Hypochoeris maculata

Arnica montana

Potentilla tabernaemontani

Trollius europaeus

Leontodon hispidus

Euphrasia stricta var. *tenuis*

Campanula persicifolia

Scorzonera humilis

Linum catharticum

Potentilla crantzii

Gentianella amarella

Dactylorhiza incarnata

Rhinanthus minor

Serratula tinctoria

Carex hostiana

Succisa pratensis

Svenskt artnamn

skogsnätfjäril

skogspärlemorfjäril

skogsvisslare

Latinskt artnamn

Melitaea athalia

Argynnis adippe

Erynnis tages

brun blåvinge	Aricia eumedon	slåttergräsfjäril	Maniola jurtina
brunfläckig pärlemorfjäril	Boloria selene	smalsprötad bastardsvärmare	Zygaena osterodensis
gullvivefjäril	Hamearis lucina	smultronvisslare	Pyrgus malvae
klubbprötad bastardsvärmare	Zygaena minos	turkos blåvinge	Aricia nicias
liten bastardsvärmare	Zygaena viciae	violettkantad guldvinge	Lycaena hippothoe
midssommarblåvinge	Aricia artaxerxes	vitfläckig guldvinge	Lycaena virgaureae
prydlig pärlemorfjäril	Boloria euphrosyne	ängsblåvinge	Polyommatus semiargus
		ängspärlemorfjäril	Argynnis aglaja

1.11 Litteratur

Jordbruksverket, 2002-2004, *Inventering av värdefulla ängs- och betesmarker*, Jordbruksverkets databas TUVa och GIS-skikt (objekt 119-D00)

Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2003, *Åtgärdsplan för betesmarker och slåtterängar 2003-2007*, U 3560

Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2005, *Bevarandeplan för Natura 2000-området Lermansbo äng SE0250182*, Dnr 511-5868-05

Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2008, *Åtagandeplan för betesmarker och slåtterängar 2008-2012*, U 3560

Natura 2000-databasen, område Lermansbo äng, SE0250182 (ej tryckt)

Naturvårdsverket, 2005, Art- och naturtypsvisa vägledning för Natura 2000

Sjödin E., 2009, *Bin (Apoidea) i grustäkter längs tre åsar i Västmanlands län*, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Rapport 2009:27, Dnr 511-4359-08

